І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 129. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 10-го ЛИПНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 10, 1962 No. 129. VOL. LXIX.

СЕН. БИРД НАЗИВАЄ БЕЗВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ПРОЄКТ ЗМЕНШИТИ ПОДАТКИ

Вашингтон. — Сенатор-демократ із Вірджінії, голова Сенатської Фінансової Комісії, Гаррі Ф. Бирд, гостро виступив проти Торговельної Палати ЗДА за те, що вона 29-го червня рекомендувала зменшити прибуткові податки, щоб підтримати економіку ЗДА. Сенатор Бирд назвав зменшення прибуткових податків „повною безвідповідальністю у фінансовій ділянці", бо Торговельна Палата зовсім не згадує про те, що треба б одночасно зменшити федеральний бюджет. На думку сенатора Бирда зменшення податків було б збільшенням федеральної заборгованости а це вело б до інфляційної фінансової політики, проти якої є уряд президента Кеннеді. Бирд критикує пропозицію Торговельної Палати в справі податків у листі до президента Торговильної Палати Ледда Пламлі. Сенатор написав, що він був здивований, переляканий і невдоволений, коли почув про те, що Торговельна Палата, яка впродовж „50-ох років була бастіоном фінансової відповідальности в уряді", стає на становище фінансової безвідповідальности. — Бирд був давніше членом Торговельної Палати ЗДА. Коли б уряд дійсно зменшив тепер податки, коли є федеральний дефіцит, твердить Бирд, то це підорвало б довір'я до доляра і спричинило б дальший відплив золота з цієї країни. Торговельна Палата, оцінює, що загальне зменшення податків, найбільше для корпорацій і тих, які платять найвищі податки, спричинили б втрату для державної скарбниці на суму $7.500.000.000 річно. Але сенатор Бирд заявляє, що ця втрата становила б $9.550.000.000, бо так, на його просьбу, обрахувала Конгресова Податкова Комісія. Сенатор хотів би знати, чи пропозицію на зменшення податків затвердила більшість членів Торговельної Палати, чи тільки сама її Рада. Опублікувавши цього листа сенатор Бирд хоче одночасно перестерегти уряд, щоб не вносив проєкту про зменшення податків вже на цій сесії Конгресу. Президент Кеннеді заявив на пресовій конференції, що уряд плянує зменшити податки від 1-го січня 1963-го року, але одночасно урядові фахівці поважно вивчають пропозиції представників бизнесменів і зорганізованого робітництва, які рекомендують зменшити податки вже в цьому році, щоб не допустити до погіршування темпа розвитку економіки. Сенатська Фінансова Комісія в тижні, що зачнеться 16-го липня, має почати працю над тими урядовими пропозиціями в справі податків, які є в Конгресі. Між цими проєктами є такі: 1) Зменшити податки від тих інвестицій, які бизнесмени робитимуть у свої підприємства на закуп нових машин і розбудову фабричних будинків. 2) Проєкт стягати податки від прибутків від ощадностевих відсотків і дивіденд в банках і підприємствах. 3) Проєкт змільшити податки ощадностевим і позичковим банкам та забезпеченевим компаніям та американським компаніям, що мають свої філії за кордоном. Згідно з пляном праці над цими проєктами мали б тривати один тиждень, і якщо вони не будуть закінчені, то Сенатська Комісія припинить працю над ними і почне вирішувати повний законопроєкт про повновласті для Президента зменшувати мито від імпортованих товарів. Обидва ці закони вже ухвалила Палата Репрезентантів. Демократичні провідники в Сенаті сподіваються, що Сенатська Фінансова Комісія більшістю голосів прийме ці обидва законопроєкти.

В Неваді перевели першу в цьому році пробну експльозію в повітрі

Кемп Меркурій, Невада — 7-го липня тут перевели першу в цьому році пробну нуклеарну експльозію в повітрі. Попередній пробний вибух на території ЗДА був в 1958-му році. З Комісії Атомової Енергії повідомляють, що бомба мала силу найбільше 20.000 тони вихухового матеріялу ТНТ. Бомба вибухла невисоко над землею. Ціль вибуху — досліджувати наслідки нуклеарної зброї. Журналісти не мали доступу на площу, де відбувався вибух. Попереднього дня, також в Неваді, 6-го липня, відбулася перша нуклеарна експльозія під землею в цьому році. Експльозія відбулася під землею, але вибух 100-кілотонів (рівняється 100.000 тонн вибухового матеріялу ТНТ) спричинив кратер 300 стіп завглибшки і на одну милю завширшки, який випустив дим у формі грибка, що його видно було з віддалі 65-ох миль у Ляс Вегас. Атомові науковці вдоволені з цього вибуху, бо він створює можливість вивчати використання атомової енергії для мирних цілей. 95% радіоактивности залишилися під землею, а радіяцію, яка видісталася на землю, негайно стягнули на землю відпадки нуклеарної бомби. Журналісти не були допущені до досвідної площі, бо експльозія відбувалась недалеко від того місця, яке підготовляється на терен, що на ньому мають випробовувати нову зброю.

В АМЕРИЦІ

● **Крайова Рада Безпеки в Шикаго ствердила,** що цього року під час Дня Незалежности згинуло у ЗДА 248 осіб. 143 особи згинули на шляхах і вулицях міст в автових катастрофах, а 105 осіб в інших нещасливих випадках, як утоплення, пожежі та ін. Від фаєрверок поранені були численні особи, головним чином діти.

● **Віце-президент Ричард М. Ніксон,** який вернувся з Европи, підтримує ті дві республіканські організації, які зорганізовано за почином колишнього президента Айзенгавера, і проти яких виступив республіканський сенатор консерватист Беррі Ґолдвотер. Ці організації — це Всереспубліканська Конференція і Крайовий Республіканський Громадський Комітет.

● **Під час Дня Незалежности** хтось украв із Мінералогічного Музею при Гарвардському університеті 84-каратовий діямант, який має під науковим оглядом незаступиму вартість. Його торговельну вартість оцінюють на $30.000. Злодій вкрав також інші дорогоцінні мінерали: менші діяманти, опалі, рубіни, сафіри і берилі.

● **5-го липня** до нюйоркського порту прибули 7 океанічних кораблів, які привезли 4.786 пасажирів з Европи і з країн Південної Америки. Ці пасажири мали з собою 23.930 штук баґажу, який митні урядовці справно перевірили.

● **До Ню Йорку** прибув яхтом 39 стіп завдовжки англієць Френсіс Чайчестер, який сам переплив Атлантик. При в'їзді до порту його вітав великий англійський океанічний корабель Квін Елізабет, 1031 стіп завдовжки. Він плив 33 дні.

● **З Гавани повідомляють,** що там „контреволюціонери" вбили двох братів і споріднену з ними жінку на фармі в провінції Санта Кляра.

● **Голова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Організацій** Джордж Міні закликає світове робітництво, щоб домагалося скасування того муру, який ділить Західній Берлін від Східнього.

О. КАНОНІК Д-Р ВАСИЛЬ КУШНІР ПЕРЕОБРАНИЙ НА ПРЕЗИДЕНТА КУК

СЬОМИЙ КОНҐРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ ВІДБУВСЯ В ВІННІПЕҐУ 6 і 7 ЛИПНЯ ТА БУВ ВЕЛИКОЮ МАНІФЕСТАЦІЄЮ СОЛІДАРНОСТИ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ В ЗМАГАННІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ДО ВОЛІ І НЕЗАЛЕЖНОСТИ. РОМАН БРИК ОЧОЛЮВАВ ПРЕЗИДІЮ КОНҐРЕСУ. КОНҐРЕС БУВ ПРИСВЯЧЕНИЙ 20-РІЧЧЮ УПА

Вінніпеґ, Ман., Канада. (АК) — Всч. о. канонік д-р Василь Кушнір, довголітній президент центральної репрезентації українців Канади — Комітету Українців Канади (КУК) був знову переобраний на це високе і однаково почесне, як і відповідальне становище в результаті Сьомого Конґресу Українців Канади, що відбувся тут впродовж минулої п'ятниці і суботи, 6 і 7-го липня. Переобрані були також інші члени Президії і Ради КУК. Український Конґресовий Комітет Америки репрезентував на цьому конгресі канадійських українців Йосип Лисогір, касир УККА. У Конґресі, що відбувся в репрезентативному готелі Роял Александер, взяло участь 420 делеґатів українських організацій з усіх обширів Канади та понад 50 гостей.

Уже в четвер, 5 липня ц. р. коли ввечері почалась перша реєстрація делеґатів, місто Вінніпеґ було під знаком Конґресу. Кожний поїзд і літак приносили нових гостей, в установах і домах віталися давньо небачені знайомі, по місті ходили групи, з яких ви бачили, що це не-вінніпежці. Увечері того ж дня відбулася вже сесія Комітету Українок Канади, а поодинокі організації мали свої наради, устійнюючи свої напрямні на наради Конґресу.

Перша Сесія Конґресу

Сам Сьомий Конґрес Українців Канади почався формально в п'ятницю 6-го липня в Роял Александра готелі о год. 9.30 вранці, при повній делеґатів залі Александра, коли Президент КУК, о. д-р Василь Кушнір, проголосив його відкритим і покликав Почесну Президію Сьомого Конґресу, до якої першим увійшов Президент УНСоюзу і делеґат УКК Йосип Лисогір та з черги голови центральних українських організацій в Канаді. Після цього Конґрес почав свою дію співом гимну Канади і мабуть вперше в українській традиції гимну України та молитвою, що її мав провести Митрополит Максим Германюк і провів заступаючи його, Єпископ Саскачевану Андрей Роборецький. Він теж, як перший промовець Конґресу, виправдав неприявного Митрополита Максима та в добрій і ефективній промові, згадуючи піонерів, їх віру у себе, любов до свого і надію на Бога, що їх ми повинні наслідувати, — побажав Конґресові успіхів у нарадах і передав йому благословення всіх Українських Владик вільного світу, що тільки що закінчили свою Єпископську Конференцію у Вінніпеґу (першу таку в Канаді) та ще перебували у цьому місті. Промову Єпископа Андрея, що зробила велике враження, Конґрес прийняв спонтанними оплесками.

Зчерги президент КУК, о. д-р В. Кушнір привітав делеґатів і гостей Конґресу від Президії КУК, згадав тих, що від останнього Конґресу відійшли у вічність, серед них і члена Президії ред. Володимира Мартинця (присутні пошанували їх усіх хвилиною мовчанкою, вставши) та висловив свої переконання, що Конґрес радитиме в дусі піонерів - українців з їх відвагою і рішенням творити своє життя, зберегти українського духа та всі його вияви в культурі і традиції. В закінченні своєї промови о. президент візвав делеґатів радити під аспектом майбутнього, під поглядом Т. Шевченка з його Пам'ятника, дискутувати з погляду великих справ і завдань та доходити до творчих рішень на добро всіх українців Канади, вільного світу і в Україні.

Після оплесків — відповіді Конґресу на привіт президента КУК, віцепрезидент КУК ред. Іван Сирник запропонував Конґресові президію для нього у складі: Роман Брик (Вінніпеґ), Олександер Клюфас (Торонто), Юліян Стечишин (Саскатун), Гнат Поворозник (Гемилтон) і Володимир Саґаш (Ріджайна) як голова і заступники та Мирон Королишин (Торонто) і Петро Михайлишин (Форт Вілліям). Пропозицію прийнято одноголосно і Роман Брик, — представник другої генерації українців у Канаді та кол. голова Укра-

(Продовження на стор. 4-ій)

ПРИСВЯТА КОНҐРЕСУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ УКРАЇНСЬКІЙ ПОВСТАНСЬКІЙ АРМІЇ В 20-РІЧЧЯ ЇЇ ПЕРШИХ БОЇВ

20 років тому, продовжуючи боротьбу за незалежність і рідну українську державу, що її безперебійно вели українські регулярні чи повстанські формації та підпільні революційні організації — в бій проти німецьких і московських окупантів пішла Українська Повстанська Армія.

Це було велике рішення у великій добі змагу велетнів за основні принципи, до яких український нарід ніколи не був байдужий.

Січові Стрільці, Армія УНР, УГА, Карпатська Січ, УПА, I Дивізія УНА, хоч вони діяли в різних часах і умовинах але з залізною логікою і послідовністю, це жемчуг великих рішень і великого вояцького діла, для захисту України перед її смертельними ворогами; за місце для неї і державне становище в світі.

УПА на горизонті історії, з лицарською постаттю свого командира генерала Тараса Шухевича-Чупринки, якій сьогодні присвячена ця коротка присвята, це одна з наших наймолодших формацій. Її історія перейде в далеке майбутнє. На ній будуть виховуватися майбутні покоління. Це унікальний факт, вислід ще не опрацьований і для світу мало відомий, що, коли західня демократія заключала з Москвою союз приязни, УПА виступила збройною народною силою проти Москви й гітлерівської Німеччини, відкинувши альтернативу — капітуляцію.

УПА не скорилася перед переважаючими силами обидвох народів. Вона вдержала боєвий фронт до останніх можливостей і цим віддала українській справі неоцінену прислугу.

Кров наших рідних братів, сестер, якою вони зросили шлях Української Повстанської Армії, дасть багате жниво. Воно наближається до нас скорим ходом.

Об'єднаймось же сердешною думкою з воїнами УПА, яких дух сьогодні з нами, й приречімо берегти їх ім'я і честь та постояти за народну всеукраїнську правду, за яку вони поклали свої голови, продовжуючи славну традицію інших регулярних і повстанських українських армій в минулому. Слава Українській Повстанській Армії! Слава Українському Народові!

СЬОМИЙ КОНҐРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

СЕНАТОР ВАСИЛЬ ВАЛ ПОМЕР У ВІННІПЕҐУ

Сенатор Василь Вал

Вінніпеґ, Канада (Телефоном ВК). — В неділю 8-го липня рано тут помер відомий канадійський діяч і державний муж українського роду, сенатор Василь Вал, добре відомий великій українській громаді в світі з його багатьох виступів в обороні української правди та з його участи в багатьох українських імпрезах. Смерть наступила внаслідок комплікацій, що виникли після важкої операції ще минулого року. Сенатор Вал помер на 52-му році життя.

Василь М. Вал, син померлого в 1958-му році Михайла і Анни з Паниґатків Вал, українських фармерів-піонерів з Етелберт, Манітоба, народився в 1911-му році. Закінчивши початкову школу в родинній місцевості, Василь Вал студіював гуманістичні науки в Саскатуні і на Манітобському університеті, закінчивши їх з найвищими відзначеннями та дипломом мастера едукації. Після початкової учительської практики в рідних околицях, в р. 1937-му переїхав до Вінніпеґу, де був учителем і управителем шкіл. Під час другої світової війни був приділений до резерви а після війни в 1946-му році був підвищений до ранґи підполковника та призначений командантом шостої резервової дивізії. В 1952-му році продовжував свої студії на Єйльському і Гарвардському університетах у ЗДА, приготовляючись до докторату. Проте, дальші свої студійні пляни він залишив, як 28-го липня 1955-го року він дістав високу номінацію на досмертного сенатора Канади. Сл. п. Василь Вал належав до найактивніших, провідних членів Канадійської України. Учителюючи в державних школах, він рівночасно організував Рідні Школи, писав для них підручники. Написав також короткий курс історії України англійською мовою. Був зокрема активний в українських католицьких організаціях, був першим президентом створеного в 1946-му році Союзу Українців Католиків Канади, найменований опісля його досмертним почесним президентом. Вів широку і успішну активність для допомоги українським скитальцям в Европі після війни. Мав великі симпатії до Українського Народного Союзу та був кілька разів його гостем. Був одружений із свідомою та активною українкою Любою Божик, дочкою заслуженого о. каноніка Полікарпа Божика. Пані Люба Вал, як і її чоловік, належить до найактивніших членів української громади. Ставши сенатором Канади, Василь Вал використовував кожну нагоду, а їх він мав багато, як у Канаді, так і на міжнародному форумі — недавно в Парижі на нарадах парляментарних репрезентантів країн Північно-атлантійського оборонного пакту — для оборони прав українського народу на вільне, незалежне життя. Смерть сенатора Вала залишає велику і незаступиму прогалину і викликала глибокий жаль серед української спільноти в світі, серед якої пам'ять про сенатора Василя Вала житиме вічно.

Де Ґоль й Аденауер підтверджують альянс між Францією і Західньою Німеччиною

Реймс. — Переговори між французьким президентом Шарлем де Ґолем і канцлером Західньої Німеччини Конрадом Аденауером в справі альянсу між Францією і Німеччиною, що відбувалися протягом останнього тижня, закінчилися парадою військових з'єднань обидвох країн і богослужбами у Реймській катедрі. Вислід цих переговорів, що стосувалися головним чином альянсу обидвох держав і тісної їх співпраці в рямцях Европейської Спільноти, є зворотним пунктом в понад тисячолітній історії взаємин між французьким і німецьким народом. Черговою фазою цих переговорів має бути триденна поїздка канцлера Аденауера по Франції, яка виявить, наскільки населення Франції є готове ратифікувати альянс і співпрацю з Німеччиною, що протягом довгих віків історії була традиційним ворогом Франції. У військовій параді, влаштованій на закінчення переговорів у Реймсі, взяло взяло участь 1500 французьких і 1000 німецьких вояків, які дружньо маршували поруч себе. І президент де Ґоль і канцлер Аденауер підкреслювали у своїх промовах конечність европейської солідарности, зокрема ж між провідними силами Західньої Европи — Францією і Німеччиною.

Помер лавреат Нобеля письменник Вілліям Фолкнер

Вілліям Фолкнер

Оксфорд, Міссіссіпі. — 6-го липня в шпиталі в містечку Оксфорд помер один із найбільших американських письменників, власник літературної нагороди Нобеля і відомої нагороди Пуліцера, Вілліям Фолкнер у віці 64 років від серцевої недуги. В останніх роках Фолкнер був викладачем американської літератури у Вірджінському університеті, а на вакації виїзджав до Оксфорду, де мав свій дім. Президент Кеннеді в окремій заяві сказав, що „від часів Генрі Джеймса жаден письменник не поставив по собі такого великого і тривкого пам'ятника американській літературі, як Фолкнер". Видавець творів Фолкнера Беннет Сорф назвав покійного „одним із найбільших письменників теперішньої доби", який мав прикмети досконалого джентельмена. Нагороду Нобеля в 1949 році дістав за повісті про життя в повіті Йокнапатавфа в стейті Міссіссіпі, нагороду Пуліцера за повість „Ди Фебел" в 1954 р. Залишив дружину, замужню доньку, двох братів і трьох внуків. Число його книжок від 1924 до 1962-го року виносить понад 25. 4-го червня цього року вийшла його найновіша повість „Ди Ріверс". Похорон відбувся в суботу в Оксфорді, Місс. На нагробному пам'ятнику має бути вирита власна епітафія - поема, давніше надрукована під заг. „Моя епітафія".

РОЗСВАРЕНІ ПРОВІДНИКИ АЛЬЖИРУ НАМАГАЮТЬСЯ ВІДВЕРНУТИ ГРОМАДЯНСЬКУ ВІЙНУ

В МАРОККО МАЮТЬ ВІДБУТИСЯ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ ПРОВІДНИКАМИ АЛЬЖИРСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Рабат, Марокко. — Роздор, який виник в Альжирі між провідниками альжирських націоналістів і зв'язана з цим загроза громадянської війни спонукали провідні альжирські кола до започаткування безпосередніх переговорів між собою в справі залагодження внутрішньої кризи. Вночі з 7 на 8 липня прибули до Рабату два міністри Альжирського Тимчасового Уряду, де вони мають зустрітися, згідно з повідомленням міністра інформації цього ж уряду, з двома іншими міністрами. В понеділок мав прибути до Рабату з Каїро в Єгипті Мохамед Бен Белля, провідник опозиції в Тимчасовому Уряді. Він зустрінеться тут із своїм однодумцем, Мохаммедом Кідером, який два тижні тому зреzигнував із посту міністра в Тимчасовому Уряді і назвав цей уряд нелеґальним. Після того обидва, і Белля і Кідер, мають зустрітися з представниками прем'єра Тимчасового Уряду Бенюссефа Бена Кедди — міністрами цього ж уряду М'Хаммедом Язідом і Рабагом Бітатом. Однією з причин роздору між провідниками дотеперішнього альжирського резистансу було намагання тимчасового уряду вдержати залізну дисципліну, яке виявилося зокрема в екзекуції 49 мусульманів в Орані, обвинувачених у викликанні четвергових заворушень. Пробує довести до порозуміння між розсвареними націоналістичними провідниками Тимчасового Уряду марокканський уряд, особливо ж король Гассан II, який прийняв уже на приватній авдієнції репрезентантів прем'єра Бен Кедди — Язіда і Бітата. Марокко визнає Альжирський Тимчасовий Уряд, як єдиний і леґальний уряд Альжиру, але ж досі не заявилося ні по стороні прем'єра Бен Кедди ні по стороні Бена Беллі, що займає становище віце-прем'єра в цьому уряді. В основі роздору між обидвома лежать теж і глибші причини: Бен Кедда є прихильником тіснішої співпраці з Францією, а Бен Белля хотів би поширення контактів і кооперації з Совєтським Союзом й іншими комуністичними країнами. Бен Кедда ставиться також більш прихильно до Ізраїлю і це було між іншими причиною проголошеного востаннє ізраїльським урядом визнання альжирської незалежности й альжирського Тимчасового Уряду під проводом Бен Кедди. Белля, з другого боку, є прихильником тісної співпраці із ворожим до Ізраїлю Єгиптом.

Американці таємно допомагали альжирським мусульманам

Альжир. — Щойно тепер виявилося, що З'єдинені Держави впродовж останніх трьох місяців допомагали, головно харчами і медикаментами, альжирським мусульманам в таємниці перед европейськими терористами. Допомога почалася головно після підписання французько-мусульманського перемир'я в половині березня ц. р. Тоді терористична Французька армія була встановила стислу бльокаду мусульманських дільниць Альжиру, сподіваючись, що це заставить мусульман до порушення договору про перемир'я і тим самим змусить реґулярну французьку армію до інтервенції для охорони европейців. В тому самому часі ЗДА вислали до Альжиру тонни харчів для розподілу через католицькі і протестанські допомогові організації серед бідного альжирського населення внутрі країни. Коли ж Секретна Армія почала бльокаду мусульман у місті Альжир, тоді цю допомогу у великій таємниці перепачковано для заблькованого терористами населення самого міста Альжиру. Перепачковано понад 3.500 тони муки, цукру, спорошкованого молока і сиру. Всі ці харчові припаси терористи могли легко знищити, якби тільки були знали куди їх доставляється. Ця допомога здобула Америці велику популярність між мусульманським населенням. Тепер, після проголошення незалежности Альжиру, американська допомога для тієї країни поважно збільшилася, і не тільки в харчових, але також інших продуктах, як також лікарями і техніками.

Комуністи відгородили Східній Берлін муром, німці втікають на захід тунелями

Берлін. — Щойно тепер виявляється, що від часу, як східньо німецькі комуністи відгородили свою частину Берліну від заходу великим „муром ганьби", німці порадили собі в той спосіб, що східню і західню частину Берліну получили рядом таємних тунелів, що їх використовували для втечі від комуністів на захід. Справа тунелів виявилася 28-го червня, як комуністична сторожа відкрила вогонь на групу німців, що й використовували один з таких таємних тунелів до втечі на захід. До стрілянини, в якій вбито одного німця а кількох інших втікачів, як також деякі з комуністичної сторожі були поранені, прийшло на кордоні між совєтським і американським секторами міста. Східньо-німецькі комуністи твердять, що ці тунелі, яких уже відкрито цілий ряд, були викопані із західньої частини міста. Тунелями втікали також і самі комуністичні поліцисти.

У СВІТІ

● **Комуністичний суд у східньому Берліні** почне в найближчу середу 11-го липня, судити американського студента Роберта Ф. Мана з Каліфорнії, обвинуваченого в допомозі німцям при втечі із східньої до західньої Німеччини. Згідно з актом обвинувачення, Р. Ф. Ман мав забезпечувати охочих до втечі фальшивими паперами. Ман студіював у західній Німеччині і в січні цього року „зник".

● **105 старовинних домовин** відкрила на Егейському острові американсько - грецька археологічна експедиція — інформують з Атен, грецької столиці. Розкопки на місці теперішньої знахідки почалися щойно в травні, завдяки фондам, що їх дістав університет в Ню Йорку від анонімового жертводавця. В домовинах, що деякі з них походять з 500-го року перед Христом, знайдено великі археологічні скарби.

● **Кава є головною базою економії** двох щойно проголошених незалежними африканських країн: Руанди і Урунді. Експерти оцінюють, що цьогорічні жнива дадуть цим країнам приблизно 25,000 тонн кави, вартости 15 мільйонів долярів.

● **Греція і Туреччина є головними кандидатами** на цьогорічну допомогу від Організації для економічної співпраці і розвитку, яку створено в 1960-му році та до якої належать ЗДА, Канада і 18 европейських країн.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Взаємозалежність

Президент Джан Ф. Кенеді, промовляючи з нагоди Дня Незалежности 4-го липня ц. р. в історичній Залі Незалежности у Філядельфії і покликаючись на історичні слова Вашингтона про велику пробу волі і самоуправління, передані на руки американському народові, склав рівночасно „декларацію взаємозалежности", себто готовости Америки увійти у взаємну залежність - співпрацю з об'єднаною Европою.

У своїй залі Кенеді видвигнув радше нове слово, „взаємозалежність" (інтердепенденс), бо охоплена цим словом концепція вже не тільки існувала, але й у відповідній мірі практикувалася за попередніх президентів, зокрема Айзенгавера. Вже сама наявність Америці участь у двох світових війнах була чи не найбільш переконливим доказом такої взаємозалежности.

Вона, ця взаємозалежність народів і держав, зростає з кожним днем, зокрема під впливом могутнього розвитку технології та спільних потреб і інтересів. Внаслідок технічного розвитку, головно комунікаційних засобів, практично зникла віддаль, і сьогодні з Америки до Европи „ближче", ніж за Вашингтона було, наприклад, з Ню Йорку до Вірджінії. Та й не тільки зменшилися простори, але й збільшилися потреби взаємної залежности, у всіх ділянках суспільного життя, від охорони здоров'я починаючи, а на політиці кінчаючи.

Західньоевропейські держави вже дали практичний приклад користей з такої взаємозалежности в господарській ділянці. Створивши організацію Спільного Европейського Ринку, вони рівночасно заклали підстави для небувалого економічного розвитку, що — як стверджує „Ню Йорк Таймс" у коментарі до виступу президента Кенеді — може стати або загрозою, або нагодою для Америки. Президент Кенеді прийняв це як нагоду і тому склав „декларацію взаємозалежности", висловивши готовість З'єдинених Держав Америки працювати разом із плекованими також політично і твореними поступово в господарському відношенні З'єдиненими Державами Европи для „конкретного Атлантійського партнерства".

Загальний розвиток іде виразно по цій самій лінії. Її підкреслено не тільки сильною заявою французького президента де Голя та західньонімецького канцлера Аденауера, але й всім перебігом відвідин Аденауера в Парижі.

До позитивних потреб здійснення та оформлення американсько - европейської взаємозалежности причинується не менш переконливо і спільна загроза збоку агресивного комунізму з його диспозиційним центром у Москві. Нині для вільних народів особливо переконливо звучить стара правда: „об'єднані встоїмося — роз'єднані згинемо".

Тим то світ входить у нову історичну добу взаємозалежности. Тепер вже жадна нація не може встоятися одинцем, і, поки „взаємозалежність" ще буде відповідно оформлена, вона практично вже існує.

Факт, що президент Кенеді говорив про взаємозалежність з нагоди Дня Незалежности, тільки підкреслює, що таку взаємозалежність мусить попередити незалежність, мусить попередити право і можливість кожного народу суверенно рішати про свої зв'язки і свою взаємозалежність з іншими народами. Це важливе, зокрема, для всіх тих народів, які такого права все не мають, які все ще перебувають у примусовій залежності. До таких націй належить і Україна, якій насильством і розбоєм накинено форму і систему її життя. Тим то й будь-яку взаємозалежність України з іншими народами може попередити тільки така ж незалежність, як собі її здобула Америка 186 років тому і яку мала Україна бодай короткий час 44 роки тому, після проголошення Четвертого Універсалу в 1918-му та Акту Злуки в 1919-му роках. Справжня творча і благодійна взаємозалежність всіх народів може бути осягнена тільки тоді, коли вже не буде тієї колоніяльної залежности, в якій тримає велику частину світу рабовласницька Московія.

Хрущов, джез і румуни

У середу 4-го липня американська амбасада в Москві влаштувала прийняття для відзначення роковин Незалежности ЗДА. Користаючи з цієї нагоди, як, мабуть, також і з відсутности амбасадора ЗДА Лювеліна Е. Томпсона, який виїхав на вакації, в приміщенні амбасади з'явився несподівано Нікіта Хрущов. Проголосивши тост за здоров'я президента Кенеді і склавши на руки американського шарже д'афер побажання миру й успіхів для американського народу, Хрущов розпочав розмову з диригентом американської джазової оркестри Бені Гудманом, здається, тільки для того, щоб заявити свою нелюбов і висміяти джазову музику, як безглузде „бум-бум-бум-бум". Водночас із цим Хрущов досить різко висловив свою нехіть до американського абстрактного мистецтва, заявляючи, що від нього йому робиться нудно, так само, як колишньому президентові Айзенгаверові. Політичних питань Хрущов у своїх розмовах з Гудманом та представниками амбасади не торкався і свого справжнього ставлення до ЗДА не виявив. Основним мотивом розмов московського диктатора було тільки його бумбумкання. Воно й стало головною темою кореспонденцій західних журналістів про ці несподівані відвідини Хрущова.

Ніякого політичного значення ця візита не мас і не визначає вона будь-якої зміни у ворожому ставленні Хрущова та його соратників до ЗДА і їх уряду. Куди більше промовисте й щире було бум-бум Хрущова, що його він вибивав своїм кулаком на бубні погроз вже Америки під час відвідин у Румунії в днях 18 - 26 червня ц. р. Знаючи, мабуть, добре, що румунський народ ставиться з куди більшою прихильністю до З'єдинених Держав, як до Совєтського Союзу, який позбавив його незалежности і запряг в ярмо комунізму й колективізації, Хрущов під час усіх своїх виступів чи то в Букарешті, чи в інших румунських містах, намагався принизити ЗДА, представити їх в очах румунів, як головного спричинника міжнародного напруження, як основну загрозу для незалежности й безпеки народів і світового миру. Не рахуючися при цьому Хрущов ні з історичними фактами, ні з справжнім станом речей, ні навіть із здоровим глуздом та пам'яттю своїх слухачів. Те, що робили і до чого ведуть самі ж таки Совєти, намагався Хрущов представити як шляхи й цілі американської політики.

„У капіталістичному світі, — заявляв Хрущов, — є впливові сили, яким недоподоби ідея мирного співіснування . . . Безугавними переговами озброєнь, провокаціями вони загрожують життю і добробутові мільйонів людей земної кулі. Наявним доказом антинародної політики — твердив Хрущов, перевертаючи правду горі дном і промовчуючи совєтські атомові детонації, — є початі З'єдиненими Державами атомові ядрові вибухи в атмосфері. „Американська вояччина зухвало нехтує волю народів, веде небезпечну гру з вогнем, яка крис в собі згубні наслідки для людства. Агресивні кола Америки та інших імперіялістичних держав намагаються за всяку ціну забезпечити свою перевагу в озброєннях, щоб робити тиск на народи всіх країн, підкорювати їх своєму пануванню". Свої твердження Хрущов супроводив конкретними погрозами, що Совєти не відступлять від своїх вимог щодо Берліну, що „радянський уряд сповнений рішучости" перевести свою розв'язку становища в Центральній Европі, що „комуністичні ідеї всесильні", що „майбутнє належить комунізмові", значить, „капіталізм буде похований".

Румунські громадяни слухали хрущовське бум-букання, похитували головами і думали своє: якби то їм чимскоріше вирвався шлях до тієї зненавидженої Хрущовим Америки, якби то вже звести й собі звільнитися з-під совєтської „опіки" і вийти на свій власний шлях до незалежности і добробуту. Вислухавши Хрущова, румуни із захопленням вітали американських кореспондентів, що супроводили відвідини Хрущова.

ПЕРЕКОНЛИВА ЗБРОЯ

Мова йде не про кулемети чи гранати, які тепер не можуть вийти на вирішальне місце, бо війни, очевидно, будуть вирішуватись як за шаховим столиком," — виміром потенціяльних сил противників.

Ні, сучасною зброєю, якою найбільше б'ють нас, якою завдають нам найбільшої шкоди, є тепер книжка, бо боротьба йде не за міста чи території, боротьба йде за душу людини, за її розум, за її зрозуміння і симпатії. І тут проти нас якийсь невидимий свідомий ворог, — чи може напівсвідомий, засліплений зоологічною ненавистю ігнорант — не шкодуючи грошей і натискаючи всі можливі пружини, викидає на ринок книжку за книжкою, в яких головна мета — перекинути відвічний російський антисемітизм з росіян на українців.

Таких книжок є багато, і всі вони набувають якимсь чудом великого розголосу, а деякі з них, як „Ексодус", переробляє навіть у фільми.

Останньою гарматою проти українців можна вважати книжку Зінгера, написану мовою „Диш", де згадується це „українських козаків" часів Хмельницького, які нібито продали героя повісти, молодого жида, в рабство якомусь польському панові, що жив у горах, а всіх інших у селі повбивали, не милуючи жінок і дітей.

На все це ми досі або обмовчано кривились, або заявляли гордо: „Раз вони хочуть мати нас за ворогів, нехай мають". А дехто безнадійно махав рукою і казав: „Доки не маємо своєї сили і своєї держави, доти жиди не будуть рахуватися з нами".

Усі ці постави — несерйозні і непідтягнуті у свойї невкодухості. Раз по нас б'ють з кулеметів ми мусимо відповідати тим самим. Правда, ми досі ще не маємо солідних книжок, в яких наші скарги в жидівсько - українському посварі були б з'ясовані докладно. Але ми маємо невеличкі „базуки", оті штучки, якими можна спинити танк на повному ходу. Ними є брошурки, вірніше відбитки з журналу „Юкрейніен Квортерлі", що його видає УККА. В двох останніх чис. „Квортерлі" вміщено статті ізраїльського журналіста Лео Геймана, в яких він подає добрі і обґрунтовані факти про відносини між українцями й жидами і про те, як Митрополит Андрій Шептицький рятував львівського рабина, а теперішнього капелана ізраїльської армії, Кагану та його родину.

Перша відбитка коштує 10 центів, а друга — 15. Перша добра це й тим, що там подано дані про самого Геймана, чого в другій нема, хоч це має значення для того, щоб читач бачив об'єктивність Геймана.

Ті, що вже використовували ці відбитки, свідчили, що вони роблять дуже добрий вплив, особливо на жидів з Росії, які наставляються проти українців уже за одне слово „жид". Росіяни бо зуміли з національної назви жидів зробити лайку, і уявляли цієї лайки з переконанням і нерідко приятелями, шовіністи доти, аж поки російські жиди почали самі соромитися свого національного імені і примирилися з напівштучною назвою „еврей", що, наприклад, у Польщі була якраз лайкою, за яку можна було позивати в суді, як за образу чести.

У так настроєних жидів ці дві брошурки спричиняють своєрідний шок, отой електричний шок, якого вживають при час лікування шизофренії. Найкраще реагують на ці книжки жиди реформованої Синагоги, бо це — найбільш культурний прошарок серед американського жидівства. Найгірше реагують дві крайні групи: ортодоксальні жиди, особливо ті, що приїхали до Ізраїлю чи до ЗДА, загнані і залякані, з країн Східньої Европи, або цілковиті атеїсти, оті „прогресивні" жидівські кола, які захоплюються всім російським і сліпо наступають на українців тільки тому, що так їх наставляють їхні російські та комуністичні друзі.

Треба, щоб кожний українець, де б він не жив і де б не працював, придбав бодай по п'ять примірників кожної брошурки. Це коштуватиме п'ять один долар двадцять п'ять центів. А передати їх можна принаймні двадцятьом особам, викликаючи в них отой шок, який допомагає звільнитися від шизофренічного уявлення, що саме українці їх нищать, в той час, як українці є чи не найбільш зницованою нацією у 20-му столітті.

І, зважаючи саме на це, треба, щоб кожний взяв у руки цю малу на вигляд, але міцну зброю і пішов у наступ на тих, хто хоче скинути вину російського шовінізму та антисемітизму на українські плечі.

Л. К.

Ляоський прем'єр хоче швидкого закінчення конференції в Женеві

Женева. — Новий прем'єр коаліційного уряду Ляосу, невтраліст Суванна Фума, приїхав в минулу середу з Парижу, де він був на весіллі своєї доньки, до Женеви, де відбувається 14-членна конференція для справи Ляосу. Голови 14-х делегацій на тій конференції вийшли йому назустріч. Суванна Фума конферував окремо з британським представником Малкольмом МекДоналдом та окремо з Георгієм Пушкіним, як двома „спонзорами" тієї конференції. За твердженням газет, він познайомив їх з своїм проєктом декларації, щоб її мае ухвалити Женевська конференція в справі Ляосу з визнанням її невтральности, незалежности і невтральности. Суванна Фума не хоче, щоб над тією декларацією велись довгі дебати, і висловив надію, що в найближчих днях закінчиться ті Женевські наради, які „і так тривають вже задовго". Женевська конференція для справи Ляосу зібралась була в березні мин. року. Західні держави хочуть вставити в декларацію уступ про об'єднання воюючих сторін в одну армію, — комуністи, які хочуть зберегти командування над своєю партизанською армією, кажуть, що це „внутрішня справа" Ляосу. Друга спірна точка, це відтягнення Ляосу з-під опіки Південно - Східного азійського бльоку (СЕАТО).

Юрій Дивнич

КЕСАРЕВЕ — КЕСАРЮ

І. Гості з Києва

Приїзд Українського Балету з Києва в Америку зворушив еміграцію потрійно: своїм мистецтвом, завоюванням самої Америки і прямим адресуванням всього цього до нашої еміграції. При тому всьому починається ясно, що Балет якось „перевиконав плян" і на міжнародному полі побив конкуренцію старанно протегованим російським ансамблям з Москви, утвердивши себе як український самоцвіт універсальної культури.

Треба чесно віддати Боже — Богові: цей Балет не тільки з України, він український по прикметах, до пропаганди свого народу. Павло Вірський з Анатолієм Петриченком, Ігорем Іващенком та з віддами Ансамблем зробили те, про що мріяв Гоголь, коли писав у своїх „Петербурзьких нотатках" 1836-го року:

„В Петербурзі мало нового показують у танцях. Досі мало характерности. Подивіться, народні танці з'являються в різних кутках світу; еспанець танцює не так, як швайцарець, шотляндець не так, як німець . . . росіянин не так танцює, як українець, як південний слов'янин, як поляк, як фін: у одного танець говорить, у іншого нечутственний; у одного скажений, розгульний, у іншого спокійний; у одного напружений, важкий, у іншого легкий, як повітря. Відкіля така різноманітність танців? — Вона зродилась із характеру народу, його життя і зайнять. Народ, що мав горде і бойове життя, виявляє ту саму гордість у танці; у народу безтурботного і вільного та сама безтурботна воля віддзеркалюється у танцях; народ клімату палкого вклав у свій національний танець ту саму млість, пристрасть і заздріть... Тобі балету може брати з них скільки хоче".

Не дочекавшись побачити такий національний балет, Микола Гоголь описав „козачка" в сцені на Запоріжжі („Тарас Бульба"):

„Їм знов заступила дорогу тичба музик, поміж яких витанцьовував молодий запорожець, заламавши шапку бісом і розчепіривши руки. Він кричав тільки: „Шпарко грайте, музики!" . . . Коло молодого запорожця четверо старих тупцювали дрібненько ногами, зривалися, як вихор, набік, мало не на голови музикам і, раптом осівши, пускалися навприсядки й били круто й твердо своїми срібними підківками мощно збиту землю. Земля дудніла глухо на всю околицю і над землею далеко лунали гопаки й тропаки, вибивані дзвінкими підковами чобіт. Та один над усіх жваво вигукував і літав з іншими в танці. Чуприна мала за вітром, геть розхристалися могутні груди; теплий кожух був одітий в рукава і піт рясно заливав йому очі. — „Та ти хоч би кожуха зняв — каже йому Тарас: — бачиш як парить!" — „Не можна!" — гукає запорожець". — „Чом не можна?" — „Не можна, бо в тура така: що скину, те й пропив". Юрба дедалі більшала: до танцюристів приставали й інші, і несила була без руху внутрішнього бачити, як усе чесало найвільнішого, найсамобутнішого, що колинебудь на світі видно, танця, за своїми могутніми вигадниками названого козачком названого."

Що звучить як сценарій до балету Вірського і як рецензія на нього. Тут лишається додати тільки про фантасмагорію фарб Анатолія Петриценка і про те, що Ігор Іващенко своїм музичним темпераментом задовольнив би напевно того вимогливого до музики запорізького танцюру. Хочеться просто підкукурікати. Зокрема подякувати за наше еміграційне юнацтво — воно дістало просто в серце не абиякий український ладунок. Молода американська дівчина, на моє запитання „Як вам подобається?", — сказала, зідхнувши з легеньким сумом: „О, я майже хотіла б бути українкою!" І додала: „Тому „майже", що я з походження фінка і теж люблю свою матірну землю".

Павло Вірський не впав із неба. Він у почесному ряді тих містців, поетів і вчених, цілі покоління яких, від Максимовича, Гоголя, Шевченка й П. Куліша починаючи, самопосвятно відкривали, збирали і рафінували глибоченні поклади скарбів нашого тисячолітнього національного мистецтва в усіх його жанрах. Іноді вони платили за це надто дорогу ціну. Павло Чубинський, автор семитомового монументального збірника цієї різноманітної творчости, заплатив засланням на російську Північ і передчасною смертю. В часи розстріля Відродження коло 80% працівників цілого поля були знищені поліційним терором Москви. Ніщо, одначе, не могло спинити великого руху. На крилах „козачка" і пісні, попри всі заборони, завойовував цілу імперію наш Народний Театр Садовського і Саксаганського; хори Лисенка, Кошиця і Стеценка робили те саме. Як колись у Гоголя і Шевченка, так пізніше в ранніх творах Тичини, Яновського, Куліша, Курбаса, Довженка виплива в модерних універсальних формах тисячолітні скарби національного мистецтва. З кінця 20-их років вже можна було бачити і балетні проби „козачка" та інших танців — в деяких операх і фільмах. З того пізніше народився балет „Маруся Богуславка". Коли Сталін загнав був українське мистецтво в провінцію етнографії, він не знав, як українське мистецтво вже вийшло в універсальні виміри і які речі може зробити з етнографії модерний мистець.

Всім цим хочу сказати: Вірський не винайшов електрики, він не Франклін, але він Едісон, бо перший засвітив електричні лямпіони нашого національного балету. Словом, якби я був мільйонер і міг причинитися до творення фундацій і премій імени генія Кошиця, то воював би за те, щоб присудили найвищу премію Кошиця всім трьом керівним спітворцям і цілому Ансамблеві на чолі з Вірським.

Вони гідно і по-своєму пройшли мистецькою дорогою, яку вперше пробив крізь світові джунглі ігнорації Олександер Кошиць 1919 - 26 років. Тоді, з офіційного розпорядження голови уряду України, Симона Петлюри, Кошиць нашвидку зорганізував свою Республіканську Капелю і здійснив її тріюмфальну світову подорож. Я б також зробив друге видання чудесної антології рецензій і оцінок світових музикознавців на концерти капелі Кошиця, що обмеженим тиражем вийшла 1929-го року в Парижі під наголовком „Українська пісня закордоном. Світова концертова подорож Українського Національного Хору під проводом Олександра А. Кошиця" (288 сторінок українського плюс 110 сторінок чужомовних текстів). А до того це видав би подібну антологію-фахових рецензій на виступи в краях світу Українського Балетного Ансамблю під проводом Павла Вірського. І з спеціяльною присвятою подарував би по примірнику...

(Продовження на 3-ій стор.)

Український Національний Музей в Шікаго

(1952 — 1962)

Ініціяторами створення Українського Архіву - Музею в Шікаго були пл. сеньйор О. Ганкевич і мгр. О. Городиський ще в 1952-му році. Перший з них почав збирати часописи, журнали, книжки, історичні матеріяли та зразки народного мистецтва. Все це приміщувалося спочатку в пластовій домівці.

Справою збірки заінтересувалися й інші особи: Анастазія і Осип Кочани, д-р М. Терлецький і М. Ващак, які створили, тимчасову Кураторію під проводом Ю. Каменецького. Кураторія шляхом преси, радіо і окремих зборів громадянства заінтересувала музеєм ширші кола, опрацювала статут і в червні 1954-го року скликала перші загальні збори.

На зборах ухвалено статут і вибрано нову Управу із президентом д-ром М. Сіміновичем на чолі. До нової Управи ввійшли дотеперішні члени Кураторії, а крім них: інж. І. Сем'янчук, дир. В. Данилишин, І. Витанович, І. Красник, В. Децик та проф. Д. Шумей.

Новий провід і черговий з 1956-го року набув у 1955 р. на власність триповерховий дім при Шікаго вулиці 2453, провів злуку Музею із Музеєм в Онтаріо, в Каліфорнії і змінив його назву на „Український Національний Музей", відкритий урочисто в жовтні 1958-го року.

Найбільше зусиль звернула Управа на збирання фондів для сплати морґеджу і позичок в банку за набутий дім. При цьому треба підкреслити, що 75% грошових зобов'язань, видатків на пристосування кімнат для потреб Музею, на його інвентар, на канцелярію — все це покрив і покриває справжній його меценат д-р М. Сімінович. Ледве одну четверту частину дає організоване українське громадянство.

По злуці Музеїв експонати розміщено на двох поверхах в 12-ох кімнатах і в підвалі. В такий спосіб постали відділи: історичний — 4 кімнати, народного мистецтва — 2 кімнати, Шікаго колись і тепер — 1 кімната, український спорт — 1 кімната, кімнати засновника Музею д-ра М. Сіміновича і дир. К. Лисюка — 2 кімнати, бібліотека українознавства — 2 кімнати та архів у підвалі. Найбільшу вартість мають історичний відділ з експонатами із історії України від княжих часів до визвольних змагань 20-го століття, відділ народного мистецтва, бібліотека із 5.000 томів та архів, що це чекає на наукове опрацювання.

Від 1956-го року Музей відданий для вжитку громадянства. Крім того в ньому організується мистецькі виставки, влаштовується реферати. Досі зорганізовано такі виставки: Визвольні Змагання в 20-му ст. і українське друковане слово — грудень 1954-го року, народне мистецтво — червень 1956-го року, виставка українських мистців Шікаго — листопад 1956-го року, та „Франкіяна" в грудні того ж року. В 1957-му році заходом Музею проф. Повстенко із Вашингтону захопив українську громаду своїм фільмом про мистецькі скарби катедри св. Софії. В наступних роках зорганізовано виставку „Доби Мазепи", святочні великодні писанки і картки, творчість Т. Шевченка, мистецтво Західньої Европи з кольоровими світлинами проф. Я. Фліса та реферати проф. Доманицького про українське музейництво.

Всі ці імпрези численно відвідувало українське громадянство, шкільна молодь та чужинці.

У видавничій ділянці Музей, з огляду на брак фондів, обмежився виданням „Княжого Галича", „Музейних Вістей" та кількох історичних карток, поштових історичних марок та пам'ятковиx медалі (Шевченка й Мазепи), які переслано у Онтарійського Музею.

Український Національний Музей в Шікаго — єдиний поза межами України, який має свій власний дім із численними відділами. Він вповні заслуговує на те, щоб ним більше, як досі, заціквилось українське громадянство, причинюючись до його розбудови своїми жертвами — експонатами та грішми.

Ю. Каменецький

Василь Смець

МІЙ ПЕРШИЙ ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП З БАНДУРОЮ

(2)

На жаль, довго це не потривало. За який рік усе те зникнено. Директора гімназії звільнено, а замість нього прислано нового директора з півночі Московщини, любовь із Пєнзи. Він мав „навести порядок". І „порядок" був „наведений". Зразу ж кількох гімназійників викинено з гімназії. Також повикидали й українські книжки з книгозбірні. А на концертах уже не вільно було співати українських пісень чи рецитувати українські вірші. Заборонене було й національне вбрання. Також уже не вільно було ходити на драматичні вистави різних „малоросійських труп", що над'їздили до Охтирки. Хоча він вдавався мною й іншими, ба навіть і гімназійничок, скільки іде до форми і, убравшись у що хто міг, на ті вистави таки ходили. Але Охтирська гімназія вже нічим не нагадувала, що в ній навчались насамперед українського козацтва. Так принципово яких п'ять років, коли в гімназії вже не лунала ні українська мова, ні українська пісня, аніж вже не стало очі наше чудове народне вбрання, і де козацьке вбрання та найкращий на весь світ наш національний дівочий одяг.

Та ось надійшов уже й 1911 рік. Того року, як і взагалі кожного року, 6 грудня, на зимового Миколу (той святий був патроном нашої гімназійної церкви), у гімназії мав відбутися традиційний концерт і бал. Програма концерту складалися з рецитування віршів московських поетів, московських народних пісень і романсів.

Ранком тієї днини, ще до Служби Божої, мені, що вже пару років тайно від гімназії грав у бандуру, наразі до голови стрілила, як на ті часи, божевільна думка: „А що, якби мені, припустімо, виступити з бандурою на концерті? . ." Але ця думка, як несподівано стрілила, так само несподівано вилетіла кудись у безвість, полишивши почуття незадоволення з самого себе за брак рішучости.

З таким прикрим почуттям я попростував до церкви, що містилась у гімназійнім будинку. У ній щонеділі та що свята я співав у хорі. З того була й деяка матеріяльна користь, бо за це мені зменшували оплату за навчання. Отже й батькові, що бився, як риба об лід, щоб вивести мене, брата та сестру „в люди" — було легше на кишені . . .

Служба була досить добре прослівана. Щось у ній співав я сольом чи дуетом — напевно не пригадую. Ось уже й почали виходити з церкви. Із двома колегами помалу виходжу з церкви і я. Та ледве ступили за її поріг, де не взявся інспектор Павло Квіцінський та до нашої трійці:

— Чудово! Дуже дякую вам за спів. Ви так багато дали для душі! Така присмість, така насолода! (Певна річ, що все це казалось у мові московській, як і взагалі всі дальші балачки провадились московською мовою).

Цим виявом вдячности, мабуть, усе й покінчилось би, бо й раніш той замилуванець у церковному співі виявляв нам свою вдячність, але того, 6 грудня 1911 року (за старим стилем), я, ні сіло, ні пало, пальнув до нього:

— Якщо ми вам зробили таку присмість, зробіть і ви присмість для нас.

— Дуже добре! — відповів інспектор. — Чого ж ви бажали б?

— Дозвольте, — кажу, — одному з нас виступити на концерті з бандурою.

Якби тоді з ясного неба тарахнув грім, інспектор, мабуть, так би не здивувався, як тому, що почув із моїх уст. Він аж почервонів і, увесь наїжившись, визвірився до мене:

— Що? У мене, в гімназії, бандуристи завелись!? Хто це?!

Я мовчав. Мовчали й мої охоплені колеги. Але інспектор не вгавав:

— Я питаю вас, хто це? Хто? Кажіть!

Треба було щось казати.

— Якщо тому гімназійникові, — почав я, — ви дозволите виступити з бандурою на концерті і за це йому нічого поганого не станеться, тоді я скажу, хто саме грає в бандуру . . .

Інспектор якусь мить завагався, але рішуче відповів:

— Добре! А тепер кажіть, хто ж це може бути?

— Я! — так само рішуче відповів я відкинувся назад.

Він аж відкинувся назад.

— Ти збожеволів, чи що?! Знову нова історія! Тобі ж залишилося кілька місяців до закінчення гімназії, а ти знову . . . гм . . . бандура . . . — якось спокійніше закінчив інспектор.

Почувши, що він окликав мене на „ти", я вже майже упевнився, що все буде гаразд. Бо вже раніш пересвідчився, що коли інспектор із „ви" переходив на „ти", то значило, що його обурення злагідніювалось, і вже не треба сподіватися чогось прикрого. Моя віра в це тільки зміцніла, коли інспектор уже зовсім лагідним тоном любимого батька спитав:

— Що ж ти хочеш грати?

— Дозвольте, — кажу, — заграти та заспівати якусь козацьку думу?

Саме тоді я захоплювався думою „Про смерть гетьмана Хмельницького", яку багато разів чув від сліпого кобзаря Івана Кучеренка, мого сусіди, що жив від мого села Шарівки якихось сім кілометрів, у колишній козацькій слободі Мурахві.

— О, ні! — з наголосом відповів інспектор. — Цього я тобі не дозволю.

— То може дозволите „Світе тихий"?

— „Світе тихий"? — перепитав інспектор і за яку мить відповів:

— Добре. На це маєш згоду!

* Рік перед цим мене злапали з підпільною листівкою, видрукуваною в українській мові Полтавською Земською Управою, де мене уповноважувалося збирати гроші на пам'ятник Тарасові Шевченкові.

М-н Терлецький

ВОЛОДИМИР КУЗЬМОВИЧ

В фейлетонах „Свободи" у вересні 1961 р. видрукувано добру розвідку інсп. Лева Ясінчука про Рідну Школу в Галичині, її історію від заснування аж до закриття її большевиками 1939 р. З'ясовано там незвичайний розвій Р.Ш., її велике значення у вихованні молоді, трудноші, з якими прийшлося бороти за польської окупації Галичини. У зв'язку з тим хочу згадати одного з визначних представників Р.Ш., проф. Володимира Кузьмовича, що в останнім десятилітті Р. Ш., саме в її найтяжчих часах, був оборонцем нашого шкільництва перед наступом польської влади.

Життєвий шлях проф. В. Кузьмовича за'язаний до певної міри з обома світовими війнами. Уродився він в 1886 році в Галичині. По скінченні гімназії студіював у Віденському університеті, на філософічному факультеті, математику і фізику. Брав живу участь у студентському житті, був головою студентського товариства „Січ" у Відні. По покінченні студій став учителем державної дівочої учительської семінарії у Львові.

З вибухом першої світової війни був мобілізований і приділений, як старшина артилерії, до залоги перемиської фортеці. З упадком Перемишля в березні 1915 р., попав у російський полон. На Сибірі перебував в таборі під Ташкентом і щойно в листопаді 1921 р. вернувся до Львова, вже за польської окупації. Коли поляки скасували українські катедри і права українців на Львівському університеті та перемінили його на польський, тоді українці зорганізували тайний університет і В. Кузьмович став там професором фізики.

По розв'язанні університету, переїхав проф. Кузьмович до Дрогобича, і там став директором гімназії Р. Ш. Там, за нельояльність, його арештовано, а по звільненні вернувся до Львова (1931 р.). Тоді, став він референтом шкіл Р. Ш. при Головній Управі Р. Ш. у Львові. Вибраний послом до варшавського сойму, був одним з визначніших послів УНДА. Став також редактором час. „Мета", органу Католицького Союзу і одним з найближчих людей до Митрополита Шептицького. Під проводом проф. Кузьмовича відбулося в 1933 р. величаве свято під кличем „Українська Молодь Христові".

Під польською окупацією на українське шкільництво зразу зачався сильний наступ. Докладні дані подає в згаданій праці інсп. Ясінчук. Скасовано майже всі українські народні державні школи, що були за Австрії, (було їх 2 496, остало 139), закрито гімназію в Тернополі, ще раніш скасовано університетські українські катедри. А в тих школах, що ще осталися, почалася насильна полонізація. І так до українських народних шкіл призначувано на учителів поляків, що не вміли навіть української мови: в українських державних гімназіях введено навчання історії і географії в польській мові, а щоби мати своїх донощиків, то обов'язково тих предметів мусіли навчати поляки.

Р. Ш., як приватна установа, як могла відбивала цей наступ, і саме оборонцем і речником шкільної політики був проф. Кузьмович. Приходилося йому боронити учителів, що їм шкільна влада (кураторія) з різних видуманих причин не хотіла дати дозволу на навчання; незатверджувано часто д и р е кторів шкіл, мовляв, н е л ь ояльні. Найгірше було з державними святами. Щороку зростали домагання влади. За невиконання доручень грозило відібрання права прилюдности або і закриття школи. Щороку кураторія під різними претекстами відбирала школам право прилюдности. А тоді учні мусіли здавати при матурі всі предмети, і часом перед чужою комісією. Довший час ішов бій за українську мову в урядуванні школи, вкінці повелося лише відстояти українську мову у внутрішньому урядувані, з владою прийшлося урядувати по-польськи. А щодо державних свят то Р. Ш. відвоювала таки своє право, що молодь не брала участи в ніяких дефілядах, не улаштовувала свят, лише на т. зв. „поранку" учитель, чи директор, виголошував промову, молоді не заторкувано, не наказувано кривити душею, а своїх учителів молодь розуміла. Не вивішувано теж на школі прапору.

Усю ту тяжку оборонну акцію вів проф. Кузьмович. Глибоко освічений, незвичайно милий у поведінці, справжній джентелмен, вмів з'єднувати собі людей, знав підхід до них і навіть шовіністи-візитатори шкільні числилися з його словом. Багато значило і те, що був послом і на арені варшавського сойму, враз з послом Великановичем, виступав в обороні українського шкільництва. На останній конференції з новим куратором Купчинським, перед другою війною, зумів добитися всіх вищезгаданих домагань. Рідна Школа в значній мірі завдячує професорові те, що все була дійсно рідною школою.

По приході большевиків до Львова у 1939 році проф. В. Кузьмович з а л и ш и в с я у Львові. Його і родину большевики негайно вивезли, і вдруге прийшлося йому опинитися на Сибірі. Остання вістка від нього була в 1943 році, правдоподібно помер в грудні 1943 р.

51 відсоток опитуваних підтримує урядовий проєкт протирадіяційних сховищ

Вашингтон. — Уряд Цивільної Оборони, очолюваний асистентом секретаря оборони С. Л. Пітманом, перевів опитування в справі урядової програми побудови протирадіяційних сховищ. Опитувано 2.000 осіб, які мали відповісти на 10 запитів. 51 відсоток запитуваних відповів, що вони вірять в те, що протирадіяційні сховища зможуть врятувати життя мільйонам американців. Цей запит поставлено тому, що дехто твердить, що сховища не матимуть жадного значення під час війни. 40 відсотків опитуваних не вірять в користі сховищ, 8 відсотків „не знають", а 1 відсоток не дав жадної відповіді. 77 відсотків підтримують урядовий проєкт побудови сховищ при школах, шпиталях та інших будинках спільного вжитку та є за те, щоб сховища будувати в пивницях та в інших приміщеннях, які на це надаються. 17 відсотків є проти цього пляну, 5 відсотків „не знають", а 1 відсоток не дав відповіді.

Іванна Шмериковська-Прийма

ЕНТУЗІЯСТИ ПРАЦІ

Кожний публічний виступ залишає виконавцеві цілий ряд вражень та переживань, які є викликані не тільки обставинами, зв'язаними концертом, бо до них приєднуються різні моменти, які збагачують життя мистця.

Буваючи в різних містах і різних країнах, приємно, а не рідко аж зворушливо, є стрінути давніх приятелів, яких не бачилося цілими роками. Цікаво є нав'язати нові знайомства. Не може бути правдивого осягу без ентузіязму і стрічі з людьми, які вкладають свою душу, час і знання в реалізування своїх задумів.

На жаль, відвідини та розмови є короткі, як звичайно, перелетний є побут мистця в даному місті. Але тому, може, і глибше все переживається, і сильніше зарисовуються сильвети осіб, що їх зустрічається.

Останній виступ Роми Прийми в Шикаго, 1-го квітня, лишиться для нас гарним спомином. Якраз увечір, який попереджував наш концерт, Українське Театрально - музичне Товариство „Нова Сцена" відзначено 10-ліття свого існування. Крім дирекції акторів та музичних керівників запрошені були представники різних наших організацій, видавництв, приятелів та прихильників Нової Сцени. Моя донька Рома Прийма і я мали приємність бути на тій імпрезі, яка згуртувала кільканадесятьох осіб, і всі провели незвичайно милий вечір.

В кожній організації хтось звичайно є її душею, і такою душею Нової Сцени є її мистецький керівник пані Емілія Кулик. Вона режисер, акторка і письменниця. Вона зуміла зібрати і заохотити до театрально - мистецької праці гурток людей, які з любов'ю і запалом працюють в цій ділянці. І того ж вечора не був би ювілей акторів, якщо б вони не були угостили зібраних повними гумору актуальними скечами і монологами. Несподіванкою був виступ танцювальної групи МУН, яка виступила перший раз, а яку підготовив і всесторонньо активний член Нової Сцени Любко Цепинський. Були і музичні продукції, як скрипкове сольо п. Чижика і сольоспів пана Зарицького, яким акомпаніювала Орися Покорна. Сильною точкою програми був виступ пані Кулик, яка створила знаменитий тип „Лепестини" пера Яновської. Віддала вона зі сценічним талантом не тільки Богу духа винну Лепестину, але і цілий ряд характерів, замішаних у ту історію. Розмовляючи пізніше з п. Кулик, я довідалася, що Нова Сцена поставила цілий ряд театральних вистав п'єси, драми, і комедії не тільки українських авторів, але й чужих, а деякі з них виставлені були перший раз українськими акторами. Музичними керівниками є проф. І. Повалячек і В. Чижик. Коли пані Кулик говорила про Нову Сцену, я вичувала у неї те гаряче бажання знайти резонанс серед своїх, добре слово і підтримку для праці її дружини.

Слідуючого вечора був наш виступ. Повна заля публіки. Радісним було для нас те, що було багато молоді. Конферансієром мав бути Микола Понеділок. Мав летіти в день вистави раннім літаком. Вже п'ята година по пол., а Понеділка нема. Довідуємося, що буря шаліє над Ню Йорком і літаки відкликані. Починаємо денервуватися, що робити, конферансієр є конче потрібний. І тут по товариськи поступив ентузіяст мистецтва п. Любко Цепинський.

На скору руку я почала обзнайомлювати його з програмою. П'ятнадцять хвилин до вистави влітає задиханий Микола Понеділок. Перші його слова „Ви бачите, це не моє убрання, рукави за короткі, мусів позичати. Не міг я вийти в сірому одязі на сцену, а моє токсідо у Сан Франсіско.

— Це нішо, каже на те п. Цепинський, добре, що ви тут є, і я буду могти спокійно дивитися на концерт. Але не дуже спокійно прийшлося йому сидіти, бо треба було заступити не дуже тверезого робітника при куртині.

Такі то різні пригоди зв'язані є, з виступами, не все публіка знає, що діється за кулісами. Пізніше спокійно розказав нам Микола про свою дорогу. Щойно під вечір випустили один літак з Ню Йорку і то з ризиком для пасажирів. Але Микола - ентузіяст свого фаху заризикував і прилетів. Не знати, чому його валізка помандрувала аж до Сан Франсіска і разом з його токсідом і шлюбна сукня якоїсь панни молодої, що ризикувала також своїм життям і спішилася на свій шлюб до Шикага.

На другий день по концерті літак вже замовлений, бо треба вертатися до своїх професійних зайнять, я до школи до Пальм Віч на Флориді, Рома на виступи до стейту Норт Каролайна, а тут хочемо по змозі побачити якнайбільше людей при їхній праці. Не можна не відвідати малярки Міки Гарасовської-Дацишин. Вона жде з обідом і хоч би прийшлося її ждати до вечора, вона не подарує його, — запевняє своїм категоричним голосом.

Угощує нас не тільки смачними стравами, але при тому з питомим її темпераментом і життєрадісно оповідає з захопленням про свій останній літній побут в стейті Колорадо та про свої пригоди. Треба бути дійсно до глибини душі ентузіястом своєї професії, щоб малювати на зимні, що аж пальці костеніли, бо хотіла зловити якраз спеціяльне освітлення і гру кольорів, або дряпатися по стрімких скелях, щоб дістатися до „висячого озера". І привезла пані Міка з собою кільканадцять картин пейсажів з Колорадо, а кожна з них має якусь свою історію. Оглядаємо повні виразу квіти і дуже добрі портрети її доньки, чоловіка піяністки, Люби Жук. Я особисто люблю оглядати образи з робітні мистця, немає тої офіційності, яка панує звичайно в галеріях.

Очевидно дальші кроки були спрямовані до установи, яка нас запросила з концертом, а саме до Ліги Американців Українського Походження. Д-р Володимир Ничай, як директор Ліги, вложив багато труду, і на цьому місці хочу йому зложити подяку.

Ми довідались у нього, що Шикаго стоїть на першому місці, у збірці на пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні. І д-р Ничай говорив це зі щасливою і гордою усмішкою на погідному лиці. Обов'язково кожний мистець відвідує Редакцію місцевого часопису. В Редакції „Українського Життя" привітав нас її адміністратор д-р Андрій Гасцький, а управитель друкарні мгр М. Турянський з гумором заявив, що якби це газета, то мистець не мав би успіху. Головного редактора п. Степового ми не застали, але ми згадували собі з ним часи зі Зальцбургу під час прийняття Нової Сцени. В Редакції працює пані Марія Романченко, колишній член театрів в Україні, опісля член Капелі Кошиця. Коли доводиться мені часом стрінути члена хору Кошиця, то я моментально маю до нього великий сантимент. Для мене Кошиць як диригент хору, — це геній. Я мала щастя кілька разів бути на його виступах в 1919 році в Станиславові. Він таке могутнє враження по собі залишив, що його „Капеля" в моїй пам'яті, — це великий, мистецький, неповторний осяг.

Але в нас обмежений час, і треба було попрощатися, щоб вспіти ще до Самопомочі, щоб подякувати за спонзорство гарних програмок на наш концерт. І тут вітають нас знайомі обличчя з давніх часів — дир. О. Плешкевич і проф. П. Бабяк. Приміщення установи є елегантне. Керівників і працівників Самопомочі зараховую до ентузіястів праці, бо напевно в Шикаго, в таких самих невідрадних умовинах починали працювати, як це було і в Ню Йорку, і напевно неодну тяжку перешкоду мусіли побороти, щоб дійти до того, чим вони тепер є.

Цікаво нам було пізнати п. Миколу Денисюка і варто було відвідати його Видавництво. Зразу кидається в очі великий порядок та естетичні обгортки виданих ним книжок. Пан Денисюк говорить скоро, рішуче, це людина чину. Оповідає нам про пляни у своєму видавництві, має вже їх розпляновані на кілька років, говорить з великим признанням про працю талановитої малярки Оксани Мошинської, яка мистецько оформлює книжки. Оглядаємо книгу гостей і читаємо їх слова признання та про враження під час тих відвідин. Рабіндранат Тагоре сказав, що квіти це усміх Бога і такими усміхами обдарував нас п. Степан Шипайло, як ми переходили попри його склеп. Він удекорував нас чудовими орхідеями, може собі і не уявляв, яку приємність зробив нам тим своїм жестом.

І так нам час вихоплювався з рук і довелося відкликати літак, бо не були б вспіли. Наш приятель д-р Ничай, дотримував нам вірно товариства, але що стільки часу стратив через нас проф. Юрій Яримович, який по лицарськи ставився зі своїм автом до нашої диспозиції, то хіба тому, що як диригент хору „Сурма", мусить бути завзятим ентузіястом мистецтва.

КЕСАРЕВЕ — КЕСАРЮ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

нику кожному керівникові та виконавцеві в Ансамблі.

Кошиць був перший свідомий творець української національної культури, що беззаперечно дістав від світу титул геніяльности. Цей факт окупанти і досі не допустили до свідомости широких мас населення України. Навпаки, саме наслідком визнання закордоном композиторської геніяльности Миколи Леонтовича, пісні якого виконувала капеля Кошиця, композитора підступно вбив московський агент (1921 р.). Сам Кошиць умер 1944 року в Канаді від серцевої недуги. Як пише біограф, „розпад капелі, безнадійний вигляд справи рекордування пісень, саботаж своїх земляків та різних москвофілів і комуністів, інертність в цій справі української провідної верстви на еміграції й інші життьові обставини прискорили смерть Генія, який розніс славу України по всьому світу" (Ол. Інгулець, цитую з його рукопису).

А тепер віддаймо належне і кесареві. Він таки має досить реалістичного відчуття, щоб оцінити українську еміграцію як реальну політичну силу і фактор.

Коли Хрущов був гостем Айзенгавера в Америці, то на кожному кроці бачив він українців з плякатами, що нагадували про подвиги кесаря з Україні, подібні до масових могил Вінниці. В американських газетах можна було побачити фото, на якому московський кесар зі злости показував язика українським демонстрантам. На телевізії в Ню Йорку на прощання говорив про самостійність України. Коли з літака в Москві подався прямо на стадіон, то в промові під оплески 50-тисячного натовпу оповів докладно, як йому вдалося привітатися з одним (!) українцем в Америці.

Для гумору згадаю ще ранішу демонстрацію фільму на нюйоркській телевізії про смерть Сталіна, в якому була спроба принизити Україну Хрущовим, а Хрущова Україною. Це той кадр, де з наказу Сталіна Хрущов карикатурно виконує українського гопака. Чого доброго, регабілітація гопака могла стати шкурною справою кесаря.

Це жарт. Бо насправді українцям треба було добитися виступів Діфенбейкера і узаконення Конґресом ЗДА Тижня Поневолених Націй, щоб змусити московського кесаря зняти чотирилітню заборону з підготованої подорожі Українського Державного Ансамблю Танцю до Америки.

Та головний тиск був в Україні. „Радянська Культура" з 29-го травня 1958-го року вмістила інтерв'ю з керівником Американської національної академії Робертом Давлінґом під заголовком: „До побачення в Ню Йорку!... Р. Давлінґ про своє перебування в Києві". Після перегляду праць Ансамблю Р. Давлінґ сказав:

„Я гадаю, що вашому колективу скоро буде надана змога поїхати в ЗДА і там ваша програма користуватиметься величезним успіхом".

Але, замість побачення в Ню Йорку, появились два інтерв'ю. Міністер культури СССР Міхайлов у телевізійному інтерв'ю з американською молоддю, називаючи ансамблі, що поїдуть до ЗДА на ґастролі („Берьозка" тощо), не назвав українського. А „Ню Йорк Таймс" інформував з рук С. Юрока: що може московський балет Мойсеєва, те не можуть інші, бо ось, мовляв, ґастролі Грузинського Державного Ансамблю Танцю не дали в ЗДА успіху. Звідтіля, мовляв, і неґативні перспективи для ґастролів Українського Ансамблю. Так була похована справа ґастролів ансамблю Вірського в ЗДА, дармащо він здобув сенсаційний успіх у столицях Західньої Европи.

Запам'ятати треба ще одну цікаву обставину: програми Українського Балету, які ми бачили, є для експорту, це — „Торгсін". Ані блискучі успіхи Балетного Ансамблю в Европі, ані такі ж теперішні успіхи його в Америці не доведені в усьому їх маштабі до відома населення України. Лише для маскування супроти можливих закидів і тоді і тепер подано короткі інтерв'ю з Вірським по телефону та ще кілька хронікальних нотаток — і все на останній сторінці газети. Заховано основне: що світ однодушними голосами своєї фахової критики визнав окремий суверенний самостійний характер національної культури України і її модерні осяги на найвищому універсальному рівні. Натомість навіть урядовий московський офіціоз „Известия" подавав на першій сторінці про закордонні виступи блідої „Берьозки".

Українському народові ось уже п'ять років з новою силою втокмачується в голову, що його культура провінційна і що за ближчих двадцять років він взагалі має втратити своє національне обличчя і набути обличчя російське. 1961 року, вперше за всю свою історію, російський комунізм одверто поставив у свою офіційну програму це завдання тотальної русифікації, яким марили колись московські царі і чорносотенці.

Це — для України. А на експорт, як маска, український національний балет. За пахучим пучком рідного чебрецю, дорогого євшан-зілля сховалось смертельне жало кесарської кобри.

Так з балету ми потрапляємо в політику. Писав один поет: „І тут кінчається мистецтво і диха доля і земля".

(Далі буде)

● У Тант, діючий генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй, відбув в Лондоні ряд конференцій з представниками британського уряду та виїхав до Женеви, щоб взяти участь в конференції Економічної і соціяльної Ради ОН. З Женеви У Тант вибирається на відвідини до Осльо, Парижа, Гельсінок, Варшави, Праги і Москви.

З діяльности 71-го Відділу СУА в Джерзі Ситі, Н. Дж.

Наш відділ СУА має 52 членів. Як в попередніх роках, так і в першій половині цього року, під умілим проводом нововибраної голови п. В. Бачинської при скромних засобах, цей відділ намагався виконати свої завдання згідно з приписаним централею статутом, та з користю для місцевої української спільноти.

Піврічна праця, як звичайно, зазначилась в першій мірі в ділянці трьох найважливіших рефератів, а це: суспільної опіки, культурно - освітнім та імпрезовім. Референтка суспільної опіки організувала збірку одягів, які висилано пачками за вказаною адресою, в першій мірі до Польщі і Югославії. Кошти висилки покривав Відділ. Зворушливі листи з подякою і проханням про дальшу пам'ять, були нагородою за труд у зв'язку з висилкою. З фонду суспільної опіки виплачено малі допомоги потребуючим безпосередньо або через КОДУС.

Видатки на суспільну опіку в піврічному періоді винесли цілих дол. 257.60, на що склалась сума дол. 68.35 як оплата для висилки пакунків і сума 189.25, як грошова допомога потребуючим. Ця сума рівняється майже в 100-процентовому відношенні всіх приходів на протязі майже піврічного періоду. Піврічний період нашої праці завершено в „День Батька" збіркою на цілі суспільної опіки, яка додатково принесла суму дол. 70.25.

Культурно - освітня праця обмежувалась в цьому півроці до трьох ширших сходин для самих членів, а то присвячених Героїням в місяці лютому, Тарасові Шевченкові у березні і в травні з нагоди свята Матері. На цих сходинах сама культ-освітня референтка п. А. Княжинська виголошувала гарні доповіді. До вдалих імпрез треба зарахувати Передвеликодний Ярмарок, який відбувся у квітні в церковній залі, відступленій, нашим парохом о. деканом А. Борсою, та травневу вишивану дитячу забаву в місцевому Народному Домі. Влаштовувані Відділом передсвяточні Ярмарки і дитячі забави увійшли вже в місцеву традицію, та все кінчаються успіхом.

Управа відділу прив'язує велику вагу до дитячих імпрез, які мають велике виховне значення для піддержання українського духа, та піддержання зв'язку з батьками. Зазначується, що завдяки старанню п. Яцуся, програма дитячих імпрез все збагачена була показом інтересних дитячих фільмів, між іншими оригінальним фільмом одної з наших імпрез, на якому діти з великим вдоволенням розпізнавали свої обличчя і ролі, в яких пописувалися.

Відділ наполегливо дбає за зв'язок з такими місцевими організаціями як УККА, Народний Дім, Пласт, Пластприят, СУМ, Рідна Школа. Цей зв'язок особливо зазначився співпрацею членів у влаштуванні Свяченого під керівництвом голови п. В. Бачинської, заходом місцевого Шевченківського Комітету для побудови пам'ятника.

Скромним датком в сумі дол. 120, виплачених з каси Відділу, причинився Відділ до скріплення фонду побудови Парохіяльної Школи.

Звертаючи увагу на недоліки, спричинені замалою активністю загалу членів Відділу, все таки відрадним явищем нашої організованости є стан передплати органу СУА „Наше Життя" нашими членами, у процентовому відношенні найвищим з усіх існуючих Відділів СУА.

Марія Білозор
пресова референтка

● Англійський драматичний і фільмовий актор Джеймс Мейзон розводиться з своєю дружиною акторкою Памелею Келліно після 22-річного подружого життя тому, що вона, переїхавши на працю до Америки швидко після того „стала американкою з цілком іншими поглядами на спосіб життя", під час коли він, Мейзон, залишився „з ґрунту англійцем із вкоріненим англійським світоглядом і способом життя".

З глибоким жалем повідомляємо, що дня 16 червня 1962 р. на Словаччині в місті Спішська Нова Вес помер наш найближчий друг, вірний побратим по зброї та товариш по студіях, земляк

Інж. Олександер КОШЕЛЬ

Дня 19 червня 1962 року був похований в православному обряді на цвинтарі в тому самому місті Спішська Нова Вес. Осиротив дружину та шестеро дорослих дітей.

Народився в місті Запоріжжу 1899 року. Там же закінчив гімназію. В роках 1918-1920 боровся за волю України. Року 1928 закінчив Українську Господарську Академію в ЧСР в Подєбрадах. Учителював в Карпатській Україні. Як інженер працював на Словаччині.

Вічна Йому Пам'ять!

Г. ГОРДІЄНКО
П. ПРИХОДЬКО

Шкільний рік 1961-62 в школах УМІ: Нюарк, Пассейк, Джерзі Сіті, Елизабет

Цього року УМІ кінчає свій десятий рік навчання. Приємно ствердити постійний ріст школи. Вписуються все нові учні, дорослюють і завершують свою науку старші учні - студенти вищих курсів. Те, що не найвідраднішим явищем є те, що УМІ виховала вже молоду генерацію учителів. Тим досягненням може похвалитися школа УМІ в Елизабеті, де працюють дві молодоньківі вчительки: панна Марта Шлемкевич і панна Марія Кривокульська. Щиро вітаємо п. Марту Шлемкевич з осягненням мистецького диплому УМІ, який вона здобула самостійним речиталем в Ню Йорку 20 квітня 1962 р.

Інші відділи працювали з давнім складом учителів. Нюарк: Таїса Богданська, Ірина Заяць, Дарія Каранович, Галя Клим, Володимир Цісик і Ростислава Темницька. Пассейк: Ольга Чипак. Джерзі Сіті: Стефанія Дзядів. Учнівські виступи відбуваються спільно в Нюарку. Піврічний попис відбувся 3 лютого, а іспит 10 лютого з участю 72 кандидатів.

Традиційну дитячу виставу, цього року казку про Царівну Жабу, виконали учні 25 лютого в залі Українського Центру. Дохід з імпрези в сумі ста долярів призначено на видання творів композитора Миколи Фоменка. Нюарський Осередок СУМА долучився до нашої збірки і передав десять долярів на вище згадану ціль. Школа УМІ в Нюарку спонзорувала оперу „Катерина" з Ню Йорку, та „Концерт гайок і весняок" з Філаделфії, 13 травня 1962 р.

Три кінцеві виступи учнів увінчалися концертом в залі Артс Гайскул дня 16 червня 1962 р. В ньому взяли участь найбільше заавансовані студенти кляс фортепіяну і скрипки, а саме з кляси Т. Богданської: Зірка Дідух, Юрій Загайкевич. З кляси Д. Каранович: Геня Вольц, Оксана Комаринська. Кляса Г. Клим: Арно Вожнідці, Галя Морозова, Оксана Нагнибіда, Марта Цибик, Люда Яковенко, Микола Яковенко, Лариса Янів. Кляса В. Цісика: Мирослав Бакун, Юрій Вожаківський, Володимир Таланчук, Анеля Шкварко. Кляса Р. Темницької: Оленка Матіяш. Програма концерту складалася зі складних творів західньо - европейських та українських композиторів і ставила до молодих виконавців високі музичні і технічні вимоги. Крім своїх виступів студенти УМІ беруть активну участь в громадських святах, виступаючи солю чи акомпаніюючи. В школах, де побирають вони загальну освіту, гідно репрезентують ім'я УМІ, виступаючи на шкільних імпрезах. В авдиціях Музичної виховної асоціяції стейту Ню Джерзі учні УМІ здобувають найвищі оцінки.

Річний іспит (19 і 20 червня) з участю 76 студентів, закінчив інтенсивну працю учнів і їхніх вчителів. Предсідником іспитової комісії був дир. УМІ д-р Зіновій Лиско.

Найближчі пляни Нюарського УМІ — це купно концертового фортепіяну, щоб ним гідно зачати шкільний рік і нове десятиліття УМІ.

Дарія Каранович

Конгрес Українців Канади

(Закінчення зі стор. 1-ої)

інського Легіону у Вінніпегу, — перебрав ведення нарад Конгресу.

З формальних справ полагоджено ще справу правильника нарад Конгресу, затверджено програму і чергу їх та прийнято звідомлення з діяльности КУК, яке приявніділи надруковане, врешті, на внесок Контр. Комісії КУК, — яка висловила признання Президії КУК і зокрема Екз. Директорові В. Кохановї за працю для Пам'ятника Т. Шевченкові, Фундації ім. Т. Шевченка та Дому КУК, — схвалено оплесками абсолютоірію Президії КУК.

Перша сесія Конгресу мала закінчитися святочною присвятою 20-ліття УПА, але безпосередно перед тією точкою три делегати підняли вимогу поширити цю присвяту на інші формації Збройних Сил України. Непотрібна інтервенція, викликала реакцію кількох інших делегатів і врешті голова Конгресу вирішив справу голосуванням Конгресу, що 140 голосами проти 74 вирішив Присвяту 20-ліття УПА згідно з постановою Президії КУК та програмою Конгресу.

Після цього президент КУК, о. д-р В. Кушнір, відчитав святочну Присвяту 20-літтю УПА, яку Конгрес вислухав, уставши, та спонтанно відспівав „Ще не вмерла Україна", серед піднесеного настрою, — вдруге вже цього ж передполудня. Текст Присвяти міститься на іншому місці.

На цьому першу сесію Сьомого Конгресу Українців Канади закінчено.

Коли пишемо ці рядки, делегати відбули вже обід, яким гостив їх, — вперше в історії Вінніпегу, — посадник Ст. Дзюба та управа міста, прослухавши 5-ох коротких доповідей, що заторкали основні проблеми українців Канади: „Українська діяспора та філософія її життя" — о. д-р В. Кушнір; „Визвольна справа України" — І. Г. Сирник; „Народна Фундація ім. Т. Шевченка" — В. Коссар; „Московський колоніялізм" — І. Іванчук і „Українська мова, шкільництво, університети" — В. І. Сарчук, та почали дискусію над ними.

Подробиці дальшого перебігу Конгресу будуть подані в наступних числах „Свободи". (а.)

Французькі інтелектуалісти виступили на оборону Митрополита-Ісповідника Кир Йосифа Сліпого

Париж (Інф. Сл. УХР). У зв'язку із широко відзначуваним українською еміграцією 70-літтям Митрополита-Ісповідника, Кир Йосифа Сліпого, 25 передових французьких інтелектуалістів підписали відповідне звернення в справі звільнення Ювілята із совєтської каторги. Листу підписали, м. ін., сім членів Французької Академії Несмертельних, два члени Академії моральних і політичних наук, ректор Католицького університету у Парижі, дев'ять різних професорів університету, п'ять найвизначніших громадських та політичних діячів (в тому числі віцепрезидент французького парляменту). Фотокопії підписаних документів передала президентка Національної Ради Французьких Жінок Централі французьких жіночих об'єднань, п. Марія Лефоше, яка є одночасно членом французької делегації до Об'єднаних Націй, делегатові України в Комісії прав людини ОН.

Артисти Ярослав Пінот й Оксана Рудакевич та Марія Лисяк одушевляли численну громаду гостей Союзівки

Союзівка, Кергонксон. Субота, день св. Івана Хрестителя, традиційне українське Святого Ивана, і неділя дня 8-го липня проходили на Союзівці, оселі Українського Народного Союзу в Кетскільських горах, при дуже гарній погоді і наплині численних гостей з усіх стейтів країни. Богослужби в обидва ці святкові дні відправляв парох Союзівки всч. о. Любомир Гузар і зворушливою хвилиною під час Служби Божої в суботу було приступлення до св. Причастя 36 дітей і 4 впорядників та впорядниць дитячого табору УНСоюзу. Програму традиційної суботньої імпрези, влаштовуваної в рамках культурно - мистецької й розвагової активности, виконали артисти і співаки Ярослав Пінот - Рудакевич, Оксана Рудакевич і Марія Лисяк, при фортепіяновому супроводі Марії Цісик і п. Гентиша. Склалися на цю програму - співомовка О. Рудакевич про долю книжки, скеч про День Батька, виконаний Рудакевичами і Марією Лисяк, пісня і дума про Союзівку у виконанні Оксани Рудакевич, „Пінот іде на вакацїї" у виконанні Яр. Рудакевича і три пісні про Львів у виконанні Марії Лисяк. Відбувся цей успішний мистецькорозваговий вечір при вщерть виповненій великій долішній залі новозбудованого будинку біля Веселки, яка вміщає понад 600 осіб.

Авторський вечір Марії Я. Косович в Ню Гейвені, Конн.

Марію Косович я стрінула пізніше... Перш попала мені в руки її „Горстка променів" — збірка поезій з 1939-1961 років. Я перекинула сторінки і вернулася до тісі, де був „Тюльпан". Я прочитала його ще раз і ще раз, і... — він і став „переслідувати"...

Присипляю дитину, варю обід, а слова бренять:

О, я люблю цей цвіт! —
Він дивний, незвичайний!
Він людське серце так
нагадує мені!
Бо він в не кожен час
відслонює ті тайни,
Що в чаші цвітяній
приховані на дні!..

Цей вірш „ходив" за мною кілька днів, а потім прийшла черга на інші... Я полюбила „Мрію" за ті прості слова:

Львів знаю я!
Люблю я Львів! —
А все ж про Київ мрію!
Про чар Дніпрових берегів,
Про храм — святу Софію!

„Вінчання" — за поетичне порівняння:

Два дерева: горіх і вишня,
Дві душі: жінка й чоловік.

„Рідний лут" — за стрічку присяги:

Серцем чую, що лишу село!
Мабуть, ген, в далині
жити буду...
Все ж я пахощів зілля,
що в лузі росло,
Ввік не вирву з душі,
не забуду!

А „Неминуче" — це ж краса! А вірші, присвячені Різдву, патріотичні та релігійні...

Я захоплена всіми і вони довго будуть в душі моїй „гомоніти", бо і я знайшла в них свої мрії і найглибші почування, висловлені найкращою формою.

Марію я пізнала на авторському вечорі, який відбувся 23 червня 1962 р. в Ню Гейвені. Про цей вечір напишуть ширше найближчі приятелі поетки, я лише хочу висловити жаль, що місцевий Союз Українок так заздрісно замкнув цю зустріч у своїм колі, що не всі любителі поезії чули чудову інтерпретацію самої поетки.

Вечір вже промину, а я все ще у сфері поетичних переживань і вірш „Тюльпан" знов не дає мені спокою.

Тюльпане, ти — віщун!
Звісти ж, коли загляне
До мене в чужині час
милий, як блакить, —
І серце теж моє,
неначе ти, тюльпане,
Відкриє для пісень,
щасливо затремтить!

Анна Кузьо

● Демократичний сенатор із Ню Мехіко Клінтон П. Андерсон зібрав 500,000 підписів для підтримки урядового проєкту медичної опіки над старшими особами в рямках соціяльного забезпечення. Сенат почав працю над цим законопроєктом, який всіми засобами поборюють лікарі.

● Лікарі страйкують не тільки в Манітобській провінції Канади, але також у Греції. Проте, причиною чотириденного страйку грецьких лікарів була вимога ліпшої охорони держави для лікарів перед приятелями і кревними їхніх пацієнтів. Після того, як суд засудив тільки на 20 років ув'язнення одного грека, що вбив лікаря за те, що не вилікував його кревняка, збільшилися погрози для лікарів з боку пацієнтів і їх приятелів.

Айзенгавер проти сенатора Голдвотера

Вашингтон. — Колишній президент Двайт Д. Айзенгавер в листі до голови Республіканського Крайового Комітету, конгресмена Вілліяма Е. Міллера, виступив проти сенатора - республіканця консервативного напрямку Веррі Голдвотера, який критикував дві нові республіканські організації — Всереспубліканську Конференцію і Крайовий Республіканський Комітет. Сенатор Голдвотер написав був листа до конгресмена Міллера, в якому твердив, що члени цих обидвох новостворених республіканських організацій під час виборчої кампанії в 1960-му році причинилися до поразки республіканців у виборах і спричинили ті труднощі, які тепер стоять перед Республіканською партією. Айзенгавер написав у своєму листі, що нові організації допоможуть Республіканській партії „здійснювати нашу програму та допоможуть здобути перемогу в цьогорічних конгресових виборах і у виборах президента в 1964-му р.". В листі Айзенгавера не згадується прізвища сен. Голдвотера, але його лист спростовує твердження консервативного сенатора з Арізони. Холодно ставляться до нових республіканських організацій і обидва республіканські конгресові провідники сенатор Еверетт МекКінлі Дірксен та конгресмен Чарлз А. Галлек. Але Айзенгавер вірить, що Всереспубліканська Конференція і Крайовий Республіканський Громадянський Комітет відограють поважну ролю в житті Республіканської партії.

ЗДА скасували обмеження для совєтських туристів, делегатів і мистців

Вашингтон. — Державний департамент повідомив 6-го липня ц.р., що касується обмеження для совєтських туристів, членів різних делегацій і всяких мистецьких виконавців, які тепер зможуть свобідно подорожувати по цій країні. Представник державного департаменту, повідомляючи про це совєтського амбасадора Анатолія Ф. Добриніна, заклика́в СССР полегшити ті обмеження, які мають американці в СССР. Тепер тільки совєтські дипломати і журналісти не зможуть відвідувати ті американські райони, повіти і міста, які є визначені, з огляду на безпеку, як закриті. Згідно з зарядженням із 1955-го року 26 відсотків території ЗДА не є доступні совєтським громадянам, і так само є трактовані американські туристи в СССР. Ці американські полегші для совєтських туристів, які в рямках культурної виміни прибувають до ЗДА, залежні від того, чи уряд СССР видасть подібне зарядження щодо американських туристів в себе дома.

Спілки залізничників проти посередництва Крайової Ради

Вашингтон. — Спір між спілками залізничників, і залізничими корпораціями загострився після того, як робітники 6-го липня відкинули співпрацю Крайової Ради Посередників. Якщо не вдасться полагодити цього спору, то може прийти до страйку п'ятьох спілок залізничників, які нараховують 200,000 членів. Спілки оскаржують залізничні компанії в тому, що хочуть викинути з праці коло 40,000 робітників. Представники залізничних компаній твердять, що вони не потребують при змеханізованих залізницях затрудновати тавих робітників, які є тепер на зелектрифікованих залізницях — непотрібні (напр., палячі). Переговори перервано 22-го червня. 29-го червня залізничні компанії погодилися, щоб спір про регулямін праці на залізницях вирішила Крайова Рада Посередників, але 6-го липня спілка залізничників відкинула пропозицію Ради Посередників.

Уряд погодився на новий плян лету до Місяця

Ню Йорк. — З урядових кол повідомляють, що уряд має погодитися на новий плян лету до Місяця, згідно з яким зустріч двох ракет мала б відбутися не під час лету з Місяця, тільки під час кружляння матірньої ракети довкола Місяця. Цей новий плян мав би бути значно дешевший і він приспішив би висилку людини на Місяць. Цей новий плян мав би відбуватися таким способом: ракету випущено б із летунської бази в Кейп Канаверал на Флориді. Два члени залоги мали б перейти з головної кабіни до меншої кабінки, яка називається „жук (баґ)". Отой „баґ" мав би відорватися від головної кабіни і впасти на Місяць. Головна кабіна повинна б кружляти довкола Місяця. Коли два члени залоги закінчили б досліди на Місяці, піднялися б вгору і кружляли б довкола Місяця, де мали б зустрітись з матірньою кабіною, де знов перелізли б до головної капсулі, на якій спустилися б вниз на Землю. Фахівці кажуть, що цей новий плян лету на Місяць є „дуже простий", але і вони признають, що він не є безпечний, бо коли б дослідникам Місяця не вдалася зустріч із матірньою кабіною під час кружляння довкола Місяця, то вони мусіли б згинути. Згідно із давнішим пляном зустріч в космічних просторах після дослідження Місяця відбулася б не під час кружляння довкола Місяця і астронавти могли б самі пробувати злетіти на Землю.

Мехіканський президент про „успішну постійну співпрацю" із ЗДА

Мехіко Сіті. — Мехіканський президент Адольфо Льопез Матеос в окремому зверненні до президента Кеннеді заявив, що його „недавні розмови з Президентом ЗДА поклали фундамент до успішної постійної співпраці" між Мехіко і ЗДА. Льопез Матеос заявив, що його розмови промостили шлях до „розуміння взаємних проблем, і вони причиняться до розбудження глибокого взаємного зацікавлення між обидвома державами". Цю заяву склав президент Льопез Матеос з приводу Дня Незалежности ЗДА, і її переслано до Вашингтону та одночасно опубліковано в Мехіко. Мехіканський міністер закордонних справ Телльо сказав, що в розмовах між Кеннеді і Льопезом Матеосом „немає переможців і переможених", як це дехто представляє за кордоном.

Тарзан, ч. 4868. Крик білої жінки!

Тарзан і Джан спостерігали діяльність канібалів племени югембі.

Нагло почувся крик в гарячій задушливій тиші дня...

Білу жінку силою тагнули до халупи і жорстоко вкинули до неї!

Відійшли від нас

Члени Українського Народного Союзу:

БАРИК Василь — народж. 1915 р. у Бруклині, Н. Й., член 361 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., помер у червні 1962 року.

ВИНЯРСЬКА Анастасія — народжена 1891 р. в Медведівцях, пов. Бучач, членка 377 Відд. УНСоюзу в Гартфорді, Конн., померла 16-го червня 1962 року.

ГАВАНЧИК Бронислава — народжена 1898 р. в Малій Малій, пов. Горлиці, членка 112 Відд. УНСоюзу в Деррі, Па., померла 12-го червня 1962 р.

ГАЛИК Іван — народж. 1899 р. у Товоросюк Невеслівцях, член 283 Відд. УНСоюзу в Брукліні, Н. Й., помер 13 червня 1962 року.

ГОРНЯТКО Марія — народж. 1880 р. в Архові, пов. Сянік, Галичина, членка 290 Відд. УНСоюзу в Куртіс Бей, Мд., померла 26-го травня 1962 року.

ГРОДЗІНСЬКИЙ Іван — народжений 1897 р. в Ступниці, пов. Самбір, член 353 Відд. УНСоюзу в Бриджпорті, Конн., помер 12-го червня 1962 року.

ДОВГАНЮК Дмитро — народжений 1888 р. в Гаравчі, пов. Чернівці, член 42 Відд. УНСоюзу в Пассейку, Н. Дж., помер 11-го червня 1962 року.

ЛЯХЕВИЧ Юлія — народж. 1894 р. в Здуброві, пов. Ярослав, членка 362 Відд. УНСоюзу в Бристолю, Па., померла 24-го травня 1962 року.

ПАНАСОВСЬКИЙ Павло — народжений 1901 р. у Віках, пов. Скалат, член 183 Відд. УНСоюзу у Філаделфії, Па., помер 12-го червня 1962 року.

ПЛАТНИК Теодор — народж. 1885 р. у Синічку, пов. Сянік, член 254 Відд. УНСоюзу в Ню Брітен, Конн., помер 15-го червня 1962 року.

ПОЛЕГОНЬКИЙ Михайло — народж. 1886 р. у Сокільник, пов. Добромиль, член 312 Відділу УНСоюзу в Савт Плейнфілд, Н. Дж., помер 5-го червня 1962 року.

СОРОКОЛІТ Максим — народжений 1893 р. в Домаморичі, пов. Тернопіль, член 76 Відд. УНСоюзу у Ютіка, Н. Й., помер 16-го червня 1962 року.

ТАРАСІК Володимир — народжений 1928 р. в Ланкестер, Н. Й., член 87 Відд. УНСоюзу в Ланкестер, Н. Й., помер у червні 1962 року.

ТУЛАЙ Иосип — народж. 1898 р. у Красній, пов. Скалат, член 25 Відд. УНСоюзу в Джерзі Сіті, Н. Дж., помер у Каліфорнії 9-го червня 1962 року.

ШИПКА Григорій — народж. 1883 р. у Яблінці, пов. Турка, член 410 Відд. УНСоюзу в Олифанті, Па., помер у червні 1962 року.